

Representantforslag om å stille alle utvisningssaker der barn er involvert, i bero

Dokument 8:114 S (2023-2024)

Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS) støtter forslaget fullt ut. Utvisningssaker som berører barn bør berostilles i påvente av nødvendige regelverksendringer som sikrer barns rettigheter. Dersom sakene ikke stilles i bero, risikerer vi at barn unødvendig påføres traumer ved atskillelse fra mor eller far.

Etter en eventuell berostillelse er det samtidig viktig med rask oppfølging av vedtak nr 71 (2023-2024) om implementering av Baumann-utvalgets samlede anbefalinger om alternative reaksjoner til utvisning, for å unngå ytterligere belastning for familiene med usikkerhet og venting.

NOAS møter mange av de berørte i vårt rettshjelpsarbeid og gjenkjenner godt beskrivelsen til psykologspesialist Heidi Wittrup Djup som det er vist til i forslaget. Et relasjonsbrudd ved adskillelse fra en omsorgsperson kan være traumatiserende for barn.¹ FN's barnekomité understreker at små barn er særlig sårbare for de negative konsekvensene av relasjonsbrudd, på grunn av barnas fysiske avhengighet av og følelsesmessige tilknytning til hovedomsorgspersoner.

Det handler om barn, norske, barn med flyktningstatus, barn som ikke har noen annen stat enn den norske stat til å ivareta deres grunnleggende interesser. Å skille barn fra sine foreldre er noe av det mest inngripende staten kan gjøre. Det kan føre til uopprettelig skade, og de relasjonelle og emosjonelle sårene lar seg kanskje aldri helt leges.

Vi mener i tråd med flertallet i Baumanutvalget at utvisning som hovedregel ikke skal skje ved brudd på utlendingsloven når foreldre har barn i Norge. Det bør heller gis andre konsekvenser, som bot eller lengre ventetid før det gis permanent opphold.

NOAS viser videre til at det i dag er mangelfull utredning av barnets beste slik det fremgår av FafO rapporten av juni 2022 om høring av barn i utvisningssaker². FafO anbefaler også i rapporten at terskelen for utvisningen endres og skriver følgende på side 142-143;

«3 Terskelen for utvisning bør nyanseres

Baumann med flere (2022) har i sin rapport om terskelen for utvisning i saker som gjelder barn, stilt spørsmål ved hvorvidt grunnlovsvernet av barnets beste gir barn et tilstrekkelig effektivt vern i utvisningssaker. Dette bemerkes i relasjon til den betydelige vekten som nokså stabilt anses å bli lagt på statens interesser. Utvalget kom til at den

¹ Heidi Wittrup Djup, *Norsk asylpolitikk setter omsorgssvikt i system*, innlegg i Bergens Tidende 2.11.19 (tilgjengelig fra: <https://www.bt.no/btmener/debatt/i/0nqKAE/norskasylpolitikk-setter-omsorgssvikt-i-system>).

² <https://faf.no/images/pub/2022/20819.pdf>

positive betydningen familien har for barns utvikling og den helt spesielle rollen nære omsorgspersoner spiller i barns liv, må anerkjennes i større grad. Det ble uttalt at dette vil kunne gi et mer barnesensitivt utgangspunkt for vurderingen av barns stilling, barnets beste og forholdsmessigheten i utvisningssaker.

Våre analyser i denne rapporten har videre vist at terskelen for utvisning vil ha stor betydning for hvorvidt høring av barn kan tjene sitt formål, og at dagens terskel gir lite rom for at utlendingsforvaltningen kan ta hensyn til barns interesser i saken. Derfor anbefaler vi at lovgiver følger oppfordringene i rapporten fra Baumann med flere om å nyansere terskelen for utvisning. En nyansering av terskelen for utvisning bør bidra til at barnets interesser kommer tydeligere fram og kan tillegges større vekt i saken. Norge har ved flere anledninger blitt dømt for krenkelse av EMK art 8 ved at barnets interesser ikke er vurdert som tilstrekkelig ivaretatt i avveiningen mellom statens behov for tiltak og barnets beste. Vurderingen av om det er en for høy terskel i norsk rett, bør særlig rettes mot avveiningen mot hensynet til allmennprevensjon. Barn kan ikke lastes for sine foreldres feilgrep. Vektingen og vurderingen av barnets mening må også forstås i lys av dette i den konkrete saken.

Myndighetene bør også tydeliggjøre skillet mellom tersklene «normalbelastninger» og «uvanlig store belastninger» bevismessig og ut fra det enkelte barns tålegrense. En nyansering og klargjøring av terskelen for når barnets beste kan tillegges avgjørende vekt, kan bidra til at familien og barnet selv lettere kan opplyse om relevante konsekvenser for barn på et informert grunnlag. Det er viktig for barns mulighet til medvirkning gjennom sine uttalelser at høring av barn rettes inn mot faktorene ved barnets situasjon som har reell betydning for vurderingene utlendingsmyndighetene skal gjøre, og dette er vanskelig så lenge tersklene forblir uklare, men svært høye.»

NOAS vil samtidig benytte anledningen til å kommentere Justisministeren brev til Stortinget av 10.04.2024 vedrørende representantforslaget hvor hun blant annet understreker at regelverket i dag full ut ivaretar våre folkerettslige forpliktelser, og skriver deretter følgende:

«De medlemmene i arbeidsgruppen som ikke hørte til forvaltningen «anser det ikke for umulig» at Norge i flere av sakene som er gjennomgått i rapporten kunne ha blitt dømt i Den europeiske menneskerettighetsdomstol (EMD). Etter at rapporten var fremlagt, ble en av de sakene som medlemmene særlig trakk fram i rapporten, behandlet av EMD³. EMD gjennomgikk her de prinsippene som legges til grunn i norsk praksis, og fant ingen motstrid mellom de vurderingene som var foretatt av norske myndigheter og retten til respekt for familielivet eller de særskilte prinsippene for beskyttelse av barns rettigheter. Avgjørelsen var enstemmig»

Det vises her til utvalgets uttalelse på side 151:

«Utvalgets flertall, Baumann, Cameron og Halvorsen, er kommet til at en rekke av disse vedtakene om utvisning, der barn adskilles fra foreldre, som overfor er gjennomgått grundig, og dessuten kan leses i resyméene i vedlegget, bygger på en streng forståelse av barnets

³ Alleleh m.fl. mot Norge, ref. 569/20.

beste, herunder hva som er normalbelastninger som ikke vektlegges, i barnets klare disfavør»

Og på side 155:

*«Gjennomgang av sakene som endte med utvisning, etterlater et inntrykk at barnets beste ikke i tilstrekkelig grad vurderes som et grunnleggende hensyn som skal danne utgangspunktet, løftes spesielt frem og stå i forgrunnen, jf. blant annet Rt. 2015 s. 93 (Maria) avsnitt 65. I stedet synes statens interesser å være gitt utslagsgivende tyngde i flere av de gjennomgåtte sakene, uavhengig av at utvisning klart krenker barnets beste. **Flertallet anser det ikke for umulig at Norge i flere av disse sakene kunne ha blitt dømt i EMD, for ikke å ha lagt tilstrekkelig vekt på barnas beste i forholdsmessighetsvurderingen i tråd med de internasjonale forpliktelsene for Norge og mener på denne bakgrunn at det haster å få på plass i regelverket muligheter for en mer helhetlig vurdering av barnets beste og tilgang til mer lempelige inngrep i disse sakene, som f.eks. tilleggstid.»***

Grunnlaget for denne konklusjonen er ikke som Justisministeren synes å vise til i sitt brev, EMD dommen (Alleleh m.fl. mot Norge, ref. 569/20, men en konkret vurdering av 30 enkeltsaker som utvalget gjennomgikk. Det vises til rapportens side 125 hvor det fremgår følgende om sakene som ble gjennomgått:

«Sakene er trukket etter en tilfældighetsprinsipp og omfatter klagere fra 11 ulike land. 13 av personene er menn og 17 er kvinner. 58 barn er berørt av vedtakene hvorav to er stebarn»

Det er således ikke avgjørende for konklusjonen til utvalget at EMD ikke fant brudd på våre forpliktelser i den ene saken som ble prøvd for EMD. Det bemerkes for øvrig at det i avgjørelsen fra EMD vises til arbeidet med regelverksendringer, se avsnitt 99 og 57 i dommen.

NOAS vil samtidig fremheve at det er særskilt viktig å se hen til at det dreier seg om mennesker som det er lagt til grunn etter utholdt eksil i innreiseforbud perioden skal komme tilbake til Norge og være en del av det norske samfunnet. Derfor bør Stortinget berostille sakene inntil de varslede regelverksendringene er på plass for å ikke ødelegge etablerte familieliv. Det er først og fremst barna som rammes.

Avslutningsvis vises det til at det er relativt få personer som vil omfattes. Ifølge Baumann rapporten ble det perioden 2019-2021 fattet 147 utvisningsvedtak på grunnlag av brudd på utlendingsloven hvor barn berøres (som utgjorde under 5% av utvisningssakene som ble behandlet av UDI). I etterkant av rapporten januar 2022 meldte Klassekampen om at det er fattet 63 vedtak i saker som berører barn⁴

Det er således svært få mennesker det dreier seg om, men for det enkelte barn så har det dramatiske konsekvenser for hele deres liv.

Kontakt i NOAS:

Jon Ole Martinsen, seniorrådgiver, jon.ole.martinsen@noas.org / 404 93 689

⁴ <https://klassekampen.no/artikkel/2024-03-02/taus-mehl-om-utvisninger/4NwQ>

